

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

«УЗГОДЖЕНО»

Гарантом освітньо-професійної програми
«Стоматологія»
«28» серпня 2024 року

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Головою вченої ради міжнародного
факультету
Протокол від «30» серпня 2024 року №1

СИЛАБУС

ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

обов'язкова

рівень вищої освіти
галузь знань
спеціальність
кваліфікація освітня
кваліфікація професійна
освітньо-професійна програма
форма навчання
курс і семестр вивчення навчальної
дисципліни

другий (магістерський)
22 «Охорона здоров'я»
221 «Стоматологія»
магістр стоматології
лікар-стоматолог
«Стоматологія»
денна
I курс, I семестр

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри
іноземних мов з латинською мовою
та медичною термінологією
Протокол від 28 серпня 2024 р. № 1

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	Беляєва Олена Миколаївна, к.пед.н., доцент Сологор Ірина Миколаївна, к.філол.н., доцент Роженко Інеса Віталіївна Таран Зінаїда Михайлівна
Профайли викладачів	https://foreign-lang.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	
Е-mail:	Беляєва Олена Миколаївна o.bieliaieva@pdmu.edu.ua Сологор Ірина Миколаївна i.solohor@pdmu.edu.ua Роженко Інеса Віталіївна i.rozhenko@pdmu.edu.ua Таран Зінаїда Михайлівна z.taran@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://foreign-lang.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 3 / 90, із них:

Лекції (год.) – програмою не передбачені

Практичні (год.) – 48

Самостійна робота (год.) – 42

Вид контролю – ПМК

Політика навчальної дисципліни

Загальні засади, на яких ґрунтується політика вивчення латинської мови та медичної термінології: дотримання суб'єктами освітнього процесу (здобувачами освіти й науково-педагогічними працівниками) принципів академічної доброчесності, які передбачають відмову від списування в будь-якій формі, об'єктивне оцінювання результатів навчання, обов'язкове посилення на джерела інформації тощо, що викладені в Кодексі академічної доброчесності Полтавського державного медичного університету (<https://u.to/bYEsHQ>); залучення здобувачів освіти до академічної культури й наукової діяльності; формування рівня

теоретичних знань, умінь, практичних навичок, способів мислення, необхідних для майбутньої професійної діяльності; популяризація загальнолюдських, національних і професійних цінностей; ознайомлення здобувачів освіти з основами медичної етики й деонтології; пропагування здорового способу життя; створення умов для підтримання суб'єктами освітнього процесу позитивного іміджу та ділової репутації ПДМУ у вітчизняному й зарубіжному освітньо-науковому просторі; створення умов для особистісного розвитку здобувачів освіти, реалізації їх інтелектуальних і когнітивних здібностей; формування гуманістичного світогляду, толерантності, мультикультурності.

Конкретні вимоги: неприпустимість пропусків і запізнень без поважної причини; активна участь здобувачів освіти на практичних заняттях; систематичне виконання всіх видів завдань, передбачених робочою навчальною програмою з латинської мови та медичної термінології; заборона користуватися девайсами, крім випадків, коли на занятті застосовуються інтерактивні програми Kahoot чи Quizlet. **Система заохочень:** здобувачі освіти – учасники наукового гуртка, які демонструють високі особисті наукові досягнення, можуть претендувати на отримання автоматом найвищого бала за ПМК з латинської мови та медичної термінології. Політика у сфері оцінювання всіх видів навчальних досягнень здобувачів освіти ґрунтується на принципах прозорості, об'єктивності й відкритості. Кафедра дотримується неухильного курсу щодо студентоцентрованого навчання, практичної реалізації принципів індивідуалізації і диференціації в навчанні, а також викорінення будь-яких проявів суб'єктивізму й заангажованості щодо оцінювання. Загальні положення політики викладені в нормативних документах за посиланням (<https://u.to/cr0fHA>).

Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що відповідають програмним результатам навчання обов'язкової навчальної дисципліни або її розділу, теми (тем), які передбачені робочою програмою (силабусом) даної навчальної дисципліни підлягають визнанню відповідно до положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Полтавському державному медичному університеті (<https://u.to/cr0fHA>).

З огляду на те, що освітній процес 2024-2025 н.р. відбувається в умовах воєнного стану, уведеного Указом Президента України у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, здобувачі освіти й науково-педагогічні працівники зобов'язані дотримуватися правил, спрямованих на збереження життя та здоров'я учасників освітнього процесу. Зокрема, у разі надходження сповіщення про повітряну тривогу чи загрозу ракетного удару студенти на чолі з викладачем повинні організовано прослідувати до споруд цивільного захисту та перебувати в них до отримання сповіщення про відбій тривоги. Під час повітряної тривоги категорично заборонено перебувати в приміщеннях чи коридорах кафедри, а також покидати захисні приміщення до отримання команди "відбій повітряної тривоги". Освітній процес може продовжуватися в укритті, а після отримання сповіщення про відбій повітряної тривоги здобувачі освіти й викладачі повинні повернутися до навчальних аудиторій, якщо за розкладом заняття ще не закінчилося.

Для вшанування пам'яті, громадянської відваги і самовідданості, сили духу, стійкості та героїчного подвигу воїнів, які полягли, виконуючи бойові завдання із

захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України, а також мирних громадян, чиє життя було передчасно обірване внаслідок збройної агресії РФ проти України, о 9:00 дотримуватися загальнонаціональної хвилини мовчання.

Опис навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» є латинська фонетика, фахова лексика і термінологія, елементи латинської граматики і словотворення в обсязі, необхідному для використання греко-латинських термінів, скорочень і кліше в усному й писемному фаховому мовленні. Навчальна дисципліна вивчається здобувачами освіти першого року навчання протягом першого семестру.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити

Для успішного засвоєння програми з латинської мови та медичної термінології здобувач освіти повинен володіти обсягом теоретичних знань і понять із фонетики й графіки, морфології, синтаксису, лексикології, фразеології, словотвору української та іноземної мов, передбачених Державним стандартом базової і повної середньої освіти: алфавіт, літера, звук (голосний, приголосний), диграф, дифтонг, складоподіл, наголос, частини мови, морфологічні ознаки частин мови, функції у словосполученні (реченні), типи синтаксичного зв'язку в словосполученні, прямий додаток, непрямий додаток, основні типи системних зв'язків між лексичними одиницями (синонімія, антонімія, омонімія, гіперо-гіпонімія, паронімія), способи словотворення – афіксальний, словоскладання, основоскладання, конверсія.

Постреквізити

Латинська мова та медична термінологія слугує прикладною навчальною дисципліною для навчальних дисциплін циклу загальної («Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Медична біологія», «Анатомія людини», «Гістологія, цитологія та ембріологія», «Біологічна та біоорганічна хімія»)

Мета та завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння знань із фонетики, графіки, орфографії, морфології, елементів синтаксису, термінологічного словотвору, базової лексики та фахової термінології, необхідних для формування професійно важливих умінь і навичок майбутніх магістрів стоматології; кінцевою метою є використання міжнародних греко-латинських термінів, скорочень і кліше у фаховому усному й писемному мовленні;
- формування базових мовних, лінгвопрофесійних і лінгвокультурологічних умінь і навичок та інших компетентностей, необхідних для виконання квазіпрофесійних і професійних завдань.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна

Обов'язкова навчальна дисципліна «Латинська мова та медична термінологія» забезпечує набуття здобувачами освіти компетентностей:

- *інтегральної*:

Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

- загальних:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

- спеціальних (фахових, предметних):

СК 3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.

СК 14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.

СК 15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.

СК 17. Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН), формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПРН 1. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання (за списком 2).

ПРН 14. Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.

ПРН 16. Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.

ПРН 18. Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.

ПРН 19. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

Результати навчання для навчальної дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти повинні **знати:**

- коротку історію латинської мови й основні етапи розвитку міжнародної греко-латинської медичної термінології;
- латинський алфавіт;
- правила читання та вимови голосних, приголосних, буквосполучень (латинських і грецьких);
- правила наголосу;
- принципи термінологічного словотворення;
- морфологічні ознаки частин мови;
- елементи синтаксису латинської мови, необхідні для формування навичок утворення та перекладу дво- і багатослівних термінів;
- базові латинські терміни та їхні українські відповідники;
- принципи побудови й перекладу хімічних сполук;
- словотворчі елементи, які містять інформацію про препарат;
- принципи утворення латинських назв вітамінів;
- базові терміни, які позначають поняття технології ліків;
- інтегровану (комбіновану) класифікацію лікарських форм;
- правила оформлення латинської частини рецепта;
- правила виписування рецептів на різні групи препаратів;
- принципи утворення однослівних клінічних термінів («термінів-комполітів»);
- принципи перекладу діагнозів латинською та українською мовами;
- поширені в медичному дискурсі латинські скорочення та кліше;

уміти:

- конструювати анатоми-гістологічні, фармацевтичні та клінічні терміни;
- вільно оперувати латинськими (латинізованими грецькими, гібридними, запозиченими) загальномедичними і галузевими термінами та мовленнєвими кліше у фаховому мовленні (усному та писемному), наприклад, при збиранні інформації про пацієнта й оцінюванні результатів лабораторних та інструментальних досліджень, веденні медичної документації, обробленні державної, соціальної і медичної інформації;
- класифікувати препарати за словотворчими елементами, які несуть інформацію про препарат (джерело видобування, інгредієнти, хімічний склад, належність до певної фармакологічної або хімічної групи, терапевтичний ефект, анатоми-фізіологічну дію);
- «зчитувати» інформацію про препарат за його назвою;
- знаходити назви препаратів-аналогів (дженериків), керуючись мовним оформленням;
- репродукувати й оформляти спеціальні писемні тексти — рецепти;
- виписувати латинською мовою рецепти (*sensu stricto*) на лікарські засоби в скороченій, згорнутій і розгорнутій формах (для таблеток, капсул, мазей);
- сприймати інформацію, яка передається рецептом;
- утворювати однослівні клінічні терміни («терміни-комполіти») із

заданим значенням;

- продукувати, читати й усвідомлювати зміст особливих функціональних текстів — діагнозів;
- читати та перекладати зі словником адаптовані тексти на медичну тематику, написані латинською мовою.

З огляду на те, що до змісту навчання латинської мови та медичної термінології включено лінгвокультурологічний компонент, здобувач освіти **повинен:**

- засвоїти латинські прислів'я, приказки, афоризми, літературні цитати, кліше й уміти вживати їх у мовленні;
- володіти інформацією про походження деяких фразеологічних зворотів і вміти пояснювати їх зміст;
- розуміти семантику античних образів-символів та їх використання в якості пропріального компонента медичних термінів.

Тематичний план лекцій (за модулями) із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції – програмою не передбачений

Тематичний план семінарських занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на семінарському занятті – програмою не передбачені

Тематичний план практичних занять за Модулем 1 «Латинська мова та медична термінологія»

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
<i>Модуль 1 «Латинська мова та медична термінологія»</i>		
1	Вступ. Алфавіт. Вимова голосних, приголосних. Латинські та грецькі буквосполучення. Уживання великої літери в медичній термінології.	2
2	Нумерація складів. Складоподіл. Довгота і короткість голосних. Наголос.	2
3	Поняття «науковий термін». Загальні відомості про медичну термінологію. Іменник: загальні відомості та граматичні категорії. Форма запису іменників у словник. Правило визначення основи. Роль називного й родового відмінків у побудові термінів. Безприйменникове керування («неузгоджене означення»).	2
4	Загальні відомості про прикметник. Словникова форма. Правила визначення основи прикметників. Синтаксична конструкція «узгоджене означення». Прикметники з недостатніми ступенями порівняння, які вказують на положення органів і напрямки частин тіла. Особливості вживання прикметників «великий» і «малий» у термінології.	2
5	I відміна іменників. Винятки з правила про рід. Скорочені	2

	позначення хребців у медичній термінології. Загальне поняття про латинський прийменник. Прийменники, які керують Ass. та Abl.	
6	II відміна іменників. Винятки з правила про рід. Правило середнього роду.	2
7	Системне вивчення прикметників I групи. Пасивні дієприкметники минулого часу в анатомічній термінології. Узгодження прикметників першої групи та пасивних дієприкметників минулого часу з іменниками.	2
8	Загальна характеристика III відміни іменників. Типи відмінювання. Особливості відмінкових закінчень голосного й мішаного типів. Закінчення іменників чоловічого роду III-ї відміни в Nom. sing. і варіанти цих закінчень у Gen. sing. Винятки з правила про рід. Латинські назви м'язів за їхньою функцією. Моделі утворення і способи перекладу.	2
9	Системне вивчення прикметників III відміни. Активні дієприкметники теперішнього часу в анатомічній термінології. Узгодження прикметників III відміни та активних дієприкметників теперішнього часу з іменниками. Ступені порівняння прикметників у медичній термінології.	2
10	Закінчення іменників жіночого роду III відміни в Nom. sing. і варіанти цих закінчень у Gen. sing. Винятки з правила про рід. Зубна формула. Латинські скорочення назв зубів, прийняті для її запису	2
11	Закінчення іменників середнього роду III відміни в Nom. sing. і варіанти цих закінчень у Gen. sing. Винятки з правила про рід. Професійні медичні вирази. Особливості відмінювання іменників грецького походження на «-sis», а також латинських іменників на кшталт «febris». Особливості відмінювання деяких іменників середнього роду на «-ma» etc. Іменник vas, vasis n. Перша грецька відміна.	2
12	IV та V відміни іменників. Винятки з правила про рід. Поширені у фаховому мовленні медичного працівника загальні терміни і професійні вирази. Переклад адаптованих текстів.	2
13	Загальні відомості про хімічну номенклатуру. Словотворчі елементи в назвах препаратів, які вказують на хімічний склад.	2
14	Загальне поняття про рецепт. Структура рецепта. Правила оформлення латинської частини рецепта. Рецептурні кліше. Прості та складні рецепти. Спеціальні позначення в рецепті. Виписування рецептів розгорнутим і стислим способом. Поняття про магістральні й офіцинальні лікарські засоби. Поширені рецептурні скорочення.	2
15	Загальні відомості про номенклатуру лікарських засобів. Словотворчі елементи в назвах препаратів, які несуть інформацію анатомічного або фізіологічного характеру. Словотворчі елементи в назвах препаратів, які вказують на	2

	фармакологічну дію лікарського засобу. Поширені назви груп препаратів за фармакологічною дією. Виписування рецептів на тверді лікарські форми.	
16	Словотворчі елементи в назвах препаратів, які вказують на наявність компонентів рослинного походження та належність до різних груп антибіотиків. Виписування рецептів на м'які та рідкі лікарські форми.	2
17	Загальні відомості про клінічну термінологію. Структура однослівних клінічних термінів. Багатослівні клінічні терміни. Загальне поняття про діагноз.	2
18	Грецькі дублети латинських іменників I відміни. Кінцеві терміноелементи. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів.	2
19	Грецькі дублети латинських іменників II відміни. Кінцеві терміноелементи. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів.	2
20	Грецькі дублети латинських прикметників 1 та 2 груп. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів	2
21	Грецькі дублети латинських іменників чоловічого, жіночого та середнього роду III відміни. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів.	2
22	Утворення термінів-назв хвороб запального, незапального й пухлинного характеру. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів.	2
23	Грецькі дублети латинських іменників IV – V відмін. Терміноелементи-омофони. Переклад діагнозів / фрагментів діагнозів.	2
24	Підсумковий модульний контроль	2
	РАЗОМ	48

Самостійна робота

№ з/п	Зміст	К-сть годин
Модуль 1 «Латинська мова та медична термінологія»		
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	23
2	Підготовка до підсумкового модульного контролю	6
3	Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять:	13
3.1	Загальні відомості про латинський прислівник. Відхилення від загального правила утворення відприкметникових прислівників у латинській мові. Ступені порівняння прислівників.	3
3.2	Загальні відомості про дієслово. Визначення дієвідміни. Словникова форма дієслів. Визначення основи. Дієслово sum, fui, -, esse. утворення наказового способу. Утворення та вживання теперішнього часу умовного способу активного й пасивного станів. Дієслово fio, fieri.	3
3.3	Префіксація. Найуживаніші латинські префікси. Найуживаніші	3

	префікси і префіксоїди грецького походження. Найуживаніші префікси числівникового походження.	
3.4	Прикметники й дієприкметники, уживані при формулюванні клінічних діагнозів у стоматології.	3
3.5	Поширені скорочення, які використовують при оформленні діагнозів. Кліше, які характеризують перебіг і стадії перебігу стоматологічної хвороби, тяжкість або ступінь хвороби.	1
	РАЗОМ	42

Індивідуальні завдання

1. Опрацювання літературних джерел, необхідних для виконання самостійних наукових досліджень і підготовка за їх результатами наукових публікацій та доповідей, створення презентацій.
2. Написання тез і матеріалів доповідей.
3. Робота зі словниками, довідниками, фаховою літературою.

Перелік теоретичних питань для підготовки здобувачів освіти до підсумкового модульного контролю (ПМК)

1. Латинський алфавіт.
2. Класифікація звуків. Правила вимови голосних.
3. Диграфи і дифтонги, які слугують для позначення голосних звуків.
4. Особливості вимови приголосних.
5. Буквосполучення латинського і грецького походження.
6. Уживання прописної літери в медичній латині.
7. Складоподіл. Правила довготи й короткості. Довгі та короткі суфікси.
8. Наголос. Особливості наголосу в словах грецького походження.
9. Загальні відомості про науковий термін.
10. Морфологічні категорії іменників. Правило запису іменників у словник, односкладових іменників III відміни зокрема. Правило визначення основи іменників.
11. Синтаксична конструкція «неузгоджене означення». Способи перекладу українською мовою.
12. Морфологічні категорії прикметників. Правило визначення основи прикметників, у тому числі прикметників з одним родовим закінченням.
13. Прикметники з недостатніми ступенями порівняння в анатомічній термінології. Особливості вживання прикметників *major, us* і *minor, us* в анатомічній термінології.
14. Синтаксична конструкція «узгоджене означення». Правило перекладу українською мовою.
15. Структура кількаслівних термінів з різними типами синтаксичного зв'язку.
16. Характеристика I відміни. Відмінкові закінчення. Винятки з правила про рід.
17. Іменники I грецької відміни.
18. Загальні відомості про прийменник. Найбільш уживані прийменники з *Acc.* і *Abl.* Уживання прийменників *in* і *sub*.

19. Характеристика II відміни. Відмінкові закінчення. Правило середнього роду. Винятки з правила про рід.
20. Іменники II грецької відміни.
21. Субстантивація.
22. Скорочення анатомічних назв-іменників I, II і III відмін, прийняті в анатомічній термінології.
23. Прикметники 1 групи. Пасивні дієприкметники минулого часу.
24. Характеристика іменників III відміни. Особливості словникової форми.
25. Характерні ознаки приголосного, голосного і мішаного типів іменників III відміни. Відмінкові закінчення кожного типу.
26. Закінчення іменників чоловічого роду III відміни в Nom. sing. і варіанти цих закінчень у Gen. sing. Найважливіші винятки з правила про рід. Граматична будова латинських назв м'язів за їхньою функцією. Моделі утворення і способи перекладу.
27. Закінчення іменників жіночого роду III відміни в Nom. sing. і варіанти цих закінчень у Gen. sing. Найважливіші винятки з правила про рід. Зубна формула і латинські скорочення назв зубів, прийняті для її запису.
28. Закінчення іменників середнього роду III відміни в Nom. sing. і варіанти цих закінчень у Gen. sing. Винятки з правила про рід.
29. Особливості відмінювання грецьких іменників на "-sis" і латинських на кшталт *febris*.
30. Особливості відмінювання іменників середнього роду III відміни на -ma (типу *gramma, atis n*)
31. Особливості відмінювання іменника *vas, vasis n*.
32. Прикметники III відміни. Латинізовані прикметники грецького походження на -es та -os в анатомічній термінології.
33. Активні дієприкметники теперішнього часу.
34. Ступені порівняння прикметників.
35. Прикметники, які утворюють ступені порівняння від суплетивних основ.
36. Прикметники з неповними ступенями порівняння в медичній термінології.
37. Особливості утворення найвищого ступеня порівняння прикметників на -er та -ilis, -ile.
38. Загальні відомості про латинський прислівник. Ступені порівняння прислівників.
39. Загальні відомості про латинське дієслово. Особливості словникової форми дієслів у латинській мові медицини. Дійсний спосіб теперішнього часу. Дієслово *sum, esse*. Наказовий спосіб. Умовний спосіб.
40. Характеристика IV відміни іменників. Відмінкові закінчення. Винятки з правила про рід. Утворення іменників IV відміни від основи супіна.
41. Характеристика V відміни іменників. Відмінкові закінчення. Винятки з правила про рід.
42. Загальні відомості про словотвір. Латинські прийменники в ролі префіксів. Латинські префікси числівникового походження. Грецькі префікси. Грецькі префікси числівникового походження.
43. Поширені у фаховому мовленні медичного працівника загальні терміни, аббревіатури і сталі вирази.

44. Словотворчі елементи в назвах препаратів, які вказують на хімічний склад або шлях синтезу.
45. Загальне поняття про рецепт. Структура рецепта. Правила оформлення латинської частини рецепта. Прості та складні рецепти. Спеціальні позначення в рецепті. Виписування рецептів розгорнутим і згорнутим способом. Поняття про магістральні й офіційні лікарські засоби. Поняття про способи призначення лікарських засобів та основні шляхи введення лікарських речовин в організм.
46. Основні правила, яких необхідно дотримуватися при виписуванні рецептів зі скороченнями. Поширені рецептурні скорочення.
47. Словотворчі елементи, які містять інформацію терапевтичного й анатомо-фізіологічного характеру.
48. Словотворчі елементи в назвах препаратів, що вказують на наявність компонентів рослинного походження, належність до різних груп антибіотиків.
49. Правила утворення латинських назв вітамінів.
50. Загальні відомості про хімічну термінологію.
51. Загальні відомості про номенклатуру лікарських засобів.
52. Поширені назви груп препаратів за їхньою фармакологічною дією.
53. Поняття «клінічний термін». Структура клінічних термінів (однослівні і багатослівні терміни). Алгоритм утворення однослівних термінів-комполітів.
54. Багатослівні клінічні терміни.
55. Загальне поняття про діагноз. Поширені скорочення, які використовуються при оформленні діагнозів.
56. Кліше, які характеризують перебіг стоматологічного захворювання.
57. Кліше, які характеризують тяжкість або ступінь захворювання.
58. Прикметники і дієприкметники, уживані при формулюванні клінічних діагнозів у стоматології.
59. Грецькі дублетні позначення латинських іменників I – V відмін і прикметників 1 і 2 груп.
60. Кінцеві терміноелементи I – III відмін.
61. Терміноелементи-омофони.
62. Суфікси, які вказують на хвороби запального і неzapального характеру, висипи та пухлини.
63. Професійні медичні вирази, клінічні ідіоми, скорочення.

Перелік практичних навичок до ПМК

1. Читати латинською мовою.
2. Ставити наголос згідно з усталеними акцентологічними нормами.
3. Уживати велику літеру на письмі згідно з правилами, прийнятими в медичній латині.
4. Записувати у словниковій формі змінні частини мови.
5. Визначати:
 - основу змінних частин мови;
 - морфологічні категорії змінних частин мови;

6. Утворювати латинською мовою термінологічні одиниці з різними типами синтаксичного зв'язку, з прийменниками **per, inter, post, ante, super, supra, contra, ad, a (ab), e (ex), de, pro, sine, cum, in, sub** зокрема.
7. Перекладати українською мовою терміни й номенклатурні найменування з різними типами синтаксичного зв'язку («безприйменникове керування», або «неузгоджене означення», «узгоджене означення», «прийменникове керування», «прикладка»).
8. Відмінювати:
 - іменники I –V відмін в усіх відмінках **singularis i pluralis**;
 - прикметники звичайного ступеня 1-ої і 2-ої груп, а також прикметники вищого і найвищого ступенів в усіх відмінках **singularis i pluralis**;
 - дво- і кількаслівні словосполучення;
9. Визначати спосіб утворення термінологічних одиниць і їх складових.
10. Виписувати рецепти на тверді, рідкі і м'які лікарські форми розгорнутим і згорнутим способом.
11. Виписувати рецепти на тверді, рідкі і м'які лікарські форми з можливими рецептурними скороченнями.
12. Сприймати інформацію, яка передається рецептом.
13. Використовувати міжнародні латинські (латинізовані грецькі, гібридні, запозичені) анатомічні терміни, номенклатурні найменування, кліше, скорочення у фаховому мовленні (усному й писемному).
14. Класифікувати препарати за словотворчими елементами, які несуть інформацію про препарат (джерело видобування, інгредієнти, хімічний склад, належність до певної фармакологічної або хімічної групи, терапевтичний ефект, анатомо-фізіологічну дію etc.).
15. Знаходити назви препаратів-аналогів (дженериків).
16. «Зчитувати» інформацію про лікарський засіб за його назвою.
17. Утворювати терміни-композиції, виокремлювати терміноелементи, пояснювати їхнє значення.
18. Засвоїти синонімічні, у тому числі аббревіатурні, назви деяких нозологічних форм.
19. Диференціювати терміноелементи-омофони.
20. Продукувати (перекладати латинською мовою) і читати особливі функціональні тексти – діагнози.
21. При оформленні стоматологічних діагнозів латинською мовою використовувати поширені скорочення, прикметники, які характеризують перебіг стоматологічного захворювання, а також кліше, які характеризують тяжкість або ступінь захворювання.
22. Засвоїти 600 лексико-фразеологічних одиниць на продуктивному рівні.
23. Використовувати міжнародні латинські (латинізовані грецькі, гібридні, запозичені) фармацевтичні та клінічні терміни, кліше і скорочення в усному й писемному фаховому мовленні.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – ПМК
Система поточного та підсумкового оцінювання

На першому занятті з латинської мови та медичної термінології викладач ознайомлює здобувачів освіти зі стандартизованими критеріями оцінювання їх навчальних досягнень відповідно до Положення про організацію і методику оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті (<https://u.to/cr0fHA>).

Оцінювання знань, умінь і навичок кожного здобувача освіти проводиться на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з урахуванням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань здобувачів вищої освіти (<https://u.to/cr0fHA>). Оцінка успішності за кожне заняття є інтегрованою, тобто, оцінюються всі види роботи здобувача вищої освіти – як при підготовці до заняття, так і під час заняття. Оцінка синхронно виставляється викладачем у «Журнал обліку відвідування та успішності» і в «ePlato» (<https://u.to/ELIqHQ>) наприкінці заняття або після перевірки індивідуальних контрольних завдань (письмових робіт, розв'язування типових або ситуаційних задач і тестових завдань), але не пізніше 2-х календарних днів після проведення заняття.

Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового контролю, вирішення ситуаційних задач, письмового або програмного комп'ютерного тестування на практичних заняттях, дискусії, тощо.

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою в багатобальну (максимум 120 балів) проводиться лише після останнього поточного заняття, яке передуює ПМК.

Конвертація проводиться за таким алгоритмом:

а) підраховується середня оцінка здобувачів освіти за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять за модуль (з точністю до сотих бала);

б) для одержання конвертованої багатобальної сумарної оцінки поточної успішності за модуль середня оцінка, отримана за традиційною 4-бальною шкалою, помножується на коефіцієнт 24.

в) середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі.

ПМК проводиться після засвоєння програми модуля. До складання ПМК допускаються здобувачі освіти, які відвідали всі практичні заняття (або відпрацювали пропущені заняття у встановленому порядку), виконали всі вимоги навчального плану та програми й набрали конвертовану суму балів не меншу за мінімальну – 72 бали. Обов'язковою умовою допуску до складання ПМК є опрацювання тем, винесених на самостійну роботу в eAristo із подальшим проходженням тестування за цими темами.

Результат складання ПМК оцінюється в балах. Максимальна кількість балів за результатами складання ПМК становить 80 балів.

Максимальна кількість балів за модуль становить 200 балів (**120 б. – за поточну діяльність + 80 б. – за ПМК**).

Мінімальна кількість балів за результатами складання ПМК становить 50 балів, **мінімальна кількість балів за модуль становить 122 бали (72 б. – за поточну діяльність + 50 б. – за ПМК)**.

Здобувач вищої освіти має право на перескладання ПМК до закінчення вивчення відповідної дисципліни.

У разі незгоди здобувача освіти з отриманою на ПМК з латинської мови та медичної термінології оцінкою він має право на апеляцію відповідно до Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://u.to/cr0fHA>)

Здобувачі освіти, які за відповідний модуль мають середній бал успішності від 4,5 до 5,0, звільняються від складання ПМК й отримують оцінку за ПМК автоматом згідно з балами, поданими в «Уніфікованій таблиці відповідності балів за поточну успішність балам за ПМК, екзамен і традиційній чотирибальній оцінці» (Додаток 1) поданій у Положенні про організацію і методику оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті (<https://u.to/cr0fHA>)

У разі, якщо здобувач освіти хоче покращити свій результат, він складає ПМК на загальних умовах.

Оцінка з латинської мови та медичної термінології виставляється у «Відомість успішності з дисципліни» і в залікову книжку здобувача освіти протягом двох робочих днів після складання підсумкового модульного контролю. Оцінка також фіксується в Електронному журналі (ЕЖ).

Методи навчання

1. Традиційні – вербальний (пояснення, бесіда), наочний (спостереження, демонстрація, ілюстрація), практичний (виконання вправ і завдань, термінологічні диктанти).

2. Активні й інтерактивні методи навчання – проблемного викладу навчального матеріалу, перевернуте навчання (flipped learning), case study, групова дискусія, ділова гра, навчання в малих групах, евристична бесіда, дослідницькі методи, підготовка проєктів, портфоліо.

Форми та методи оцінювання

Усний контроль:

- індивідуальне опитування;
- фронтальне опитування;

Письмовий контроль:

- виконання контрольних письмових робіт (диктанти, відповіді на запитання, виконання вправ та індивідуальних завдань);
- виконання тестових завдань різного рівня складності.

Комбіноване опитування

Комп'ютерний контроль

Самоконтроль

Методичне забезпечення

- силабус;
- матеріали для позанягтєвого контролю знань, умінь і навичок здобувачів освіти;
- презентації;
- стенди, плакати, таблиці, схеми;
- інтерактивна програма «Nibelung».

Рекомендована література

I. Базова

Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = *Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium*: підручник / О. М. Беляєва, В. Г. Синиця, Л. Ю. Смольська, М. І. Гуцол, І. В. Роженко; за заг. ред. О. М. Беляєвої. – 2-е вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2020. – 464 с.

II. Допоміжна

1. Латинсько-український медичний енциклопедичний словник: у 2 т., Т.1 А-М / укладачі: О. М. Беляєва, В. М. Ждан, А. З. Цісик. – К. : ВСВ «Медицина», 2020. – 344 с.
2. Латинсько-український медичний енциклопедичний словник: у 2 т., Т.2 N-W / укладачі: О. М. Беляєва, В. М. Ждан, А. З. Цісик. – К. : ВСВ «Медицина», 2020. – 456 с.
3. Побічна дія ліків = Side Effects of Medications: навчальний посібник у 2 т. / [В.М. Бобирьов], М.М. Потяженко, О.М. Беляєва й ін.; за заг. ред. [В.М. Бобирьова], М.М. Потяженка. Вінниця: Вид-во «Нова книга», 2020. Т. 1. 352 с.
4. Побічна дія ліків = Side Effects of Medications: навчальний посібник у 2 т. / [В.М. Бобирьов], М.М. Потяженко, О.М. Беляєва й ін.; за заг. ред. [В.М. Бобирьова], М.М. Потяженка. Вінниця: Вид-во «Нова книга», 2022. Т. 2. 144 с.

Інформаційні ресурси

<http://la.raycui.com/alphabet.html>
<https://www.mustgo.com/worldlanguages/latin/>
<https://www.homeofbob.com/health/wordRootsAndAnatomy.html>
<https://thepharmapedia.com/latin-term-and-abbreviation-commonly-used-in-prescription-writing/pharmacy-notes/>
<https://erenow.org/common/the-greek-and-latin-roots-of-english/12.php>
<https://andrewdunning.ca/latin-greek-scientific-terminology/vocabulary/latin/>
<https://www.drugs.com/article/prescription-abbreviations.html>
<https://openmd.com/dictionary/word-parts/a>
<https://www.ucl.ac.uk/lapt/medterms.htm>
<https://aclandanatomy.com/glossary.aspx>

Розробники: завідувач кафедри, кандидат педагогічних наук, доцент Олена Беляєва, доцент закладу вищої освіти, кандидат філологічних наук, доцент Ірина Сологор.